

Erik Lindgren

Posten vid järnvägen Höör - Hörby och dess närhet

Innehåll

	sid
Inledning	3
Höör	7
Munkarp	17
Södra Rörum	21
Ludvigsborg	22
Fulltofta	23
Hörby	30

Tillverkningsår för förlagor till skrifter om posthistoria

skrift	år	skrift	år	skrift	år	skrift	år
nr		nr		nr		nr	
14	1989	31-42	1991	111-131	1990	187-222	1993
16	1993	43	1992	132	1991	223-250	1994
17	1993	43 uppl 2	1994	133-153	1990	251-280	1995
18	1994	44-100	1992	154-177	1991	281-299	1996
19	1995	101-108	1990	177 uppl 2	1995	300-337	1997
20-30	1996	109-110	1989	178-186	1992	338-356	1998

Copyright 1998
Erik Lindgren

Posthistorisk skriftserie 349

Av förlagan tillverkas endast det antal kopior som beställs.

Förord

Med detta häfte fortsätter jag mina berättelser om posten i anslutning till svenska järnvägar. Jag ger exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. Detta gäller även i viss mån de lantpoststationer som funnits i järnvägens närhet före eller under dess tillkomst och funktion. Deras historia har jag funnit lämplig att beröra sammanfattningsvis.

I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter. Svårigheten att få fram dessa har ökat i och med att mitt arkiv inte längre finns tillgängligt i Växjö. Innan det på grund av påstådd platsbrist i postkontorets källare måste tas därifrån, hann jag göra vissa anteckningar, om än bristfälliga. De ligger till grund för berättelsen i det följande, kompletterad med de uppgifter som jag kunnat få på olika sätt.

Uppgifter om förvaltningspostkontoren har till skillnad från uppgifter om de underlydande poststationerna endast i ringa omfattning kunnat hämtas från de anteckningar jag gjort efter dokument i postens centralarkiv. Som grundkälla här har jag i stället anlitat Ernst Grapes bok "*Postkontor och postmästare*".

Personaluppgifter har jag bara haft möjlighet att redovisa för dem som varit tillsatta som chefer för respektive poststationer eller postkontor. När det gäller järnvägsstationerna nämner jag dem som formellt hade postansvaret även om själva sysslan överlåtits på annan i järnvägens tjänst.

Någon gång anger jag poststyrelsens diarienummer för ärenden ur vilka uppgifter kan hämtas om utvecklingen. För dem som önskar fördjupa sig underlättas därmed vidare forskning vid besök på Riksarkivet i Stockholm (Täby-Arninge), dit Postens centralarkiv flyttades 1997.

Vissa fakta har jag funnit i Svenska Järnvägsklubbens "*Järnvägsdata*" (ISBN 91-85098-71-X). I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning.

Efter inledningsavsnittet berättas om berörda stationer i den ordning de kommer vid en tänkt färd med tåget från Höör vid södra stambanan till Hörby vid den dåvarande linjen Kristianstad-Eslöv. Uppgifter om den sistnämnda har lämnats i posthistorisk skrift 38, medan den från början planerade skriften om södra stambanan ligger i framtidsprogrammet, om jag på något sätt utan omständlig procedur kan få tillfälle att ta del av mitt arkiv.

I avsnittet om Höör har jag tagit mig friheten att göra stora avvikelser, bl a genom att återge arkivuppgifter om vissa problem som löstes beträffande postbefordringen på södra stambanan, när den var i sin linda.

Framför allt i avsnitten om Höör och Munkarp har jag berättat sådana postala ärenden som knappast torde ha något intresse för enbart järnvägsintresserade läsare. Jag har emellertid sett som min uppgift att i mina skrifter i första hand tillgodose de posthistoriska intressena.

Växjö i oktober 1998

Erik Lindgren

Inledning

Den 13 km långa järnvägen mellan Höör och Hörby med signaturen HBYJ tillkom enligt koncession den 3 februari 1882 och öppnades för allmän trafik redan den 25 oktober samma år. Från trafikstart på järnvägen Hörby-Tollarp 16 november 1886 svarade HBYJ för trafiken på denna bana, vilken i juli 1898 uppgick i *Östra Skånes Järnvägar* (ÖSJ).

Detta "öde" drabbade också "vår bana" i september 1915, men den hade dessförinnan drabbats av konkurs och till och med hunnit drivas illegalt av privatperson. Tyvärr har jag inte tillgång till några dokument som speglar eventuella förändringar i järnvägens förhållande till postverket under den perioden.

Efter det att *Östra Skånes Järnvägar* övertagit trafiken på linjen Höör - Hörby, drevs denna till 1928 års utgång, varefter all trafik lades ned. Det var sålunda en förhållandevis kort tid som tågen gick, men jag har valt att redovisa posten i området även under tiden före och efter själva järnvägsepoken. Mellan de två ändstationerna Höör och Hörby har det bara funnits två järnvägspoststationer, båda belägna i den mellanliggande socknen Fulltofta.

Efter redovisning från postinspektör Hugo Winroth i Malmö till poststyrelsen av sitt förslag till omorganisation av postnätet i anslutning till att järnvägen byggdes, beslutade poststyrelsen att detta skulle tillämpas från den dag tågtrafiken började. Denna kom att infalla den 25 oktober 1882, något som poststyrelsen lät meddela landets alla postanstalter genom ett cirkulär, utgivet samma dag. Omorganisationen medförde naturligtvis att den sedan länge befintliga landsvägspostföringen mellan Höör och Hörby upphörde. Det här berörda cirkuläret återges på nästa sida, medan den samtidigt publicerade tidtabellen återges nedan.

Hör—Hörby.

(Från den 25 oktober 1882.)

Denna spalt läses nedifrån och uppåt.

○ +	○ +			
10,0	4,20	Hör	11,43	6,0
10,20	4,40	<i>Ludvigsborg</i>	11,23	5,41
10,33	4,54	<i>Fulltofta</i>	11,10	5,28
10,42	5,3	Hörby	11,0	5,18
			○ +	○ +

Jernvägspostbefordran:

Från och med denna dag befordras post med begagnande af afstängdt, läst fack, äfvensom i breflåda, å jernvägslinien *Hör—Hörby* med två tåg om dagen i hvardera riktningen.

Poststationer:

Fulltofta och *Ludvigsborgs* poststationer, (nya), tillhörande andra klassen, skola lyda under postinspektionen i Södra jernvägspostdistriktet och direkt utvexla post med postkupéexpeditionerna n:r 2, 10 och 52 samt med postkontoren i Hör och Hörby.

Postföring:

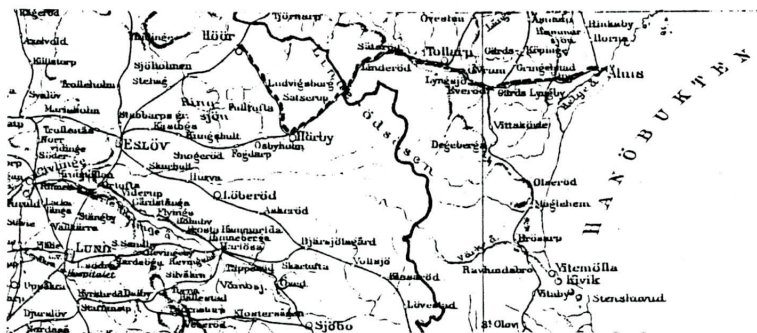
Indragen:

Med gårdagen indrogs landsvägspostföringen mellan *Hör* och *Hörby*.

På följande sidor berörs postanstalterna inom området i den ordning de kommer vid en tänkt färd utmed jernvägen med början i Höör. Lantpoststationer i jernvägen relativa närhet behandlas efter den postanstalt, över vilken posten dit expedierades. Jag har valt att efter Höör nämna även poststationen i Munkarp, trots att den låg väster om stambanan. Posten dit karterades från eller via Höör.

Södra stambanan växte fram från Malmö mot norr under perioden närmast efter postexpeditionens tillkomst i Höör. Jag har därför funnit i avsnittet om denna också beröra övergången från landsvägspostföring till tågpostföring till Höör.

Efter övergång till Östra Skånes järnvägar i september 1915, dit Hörby - Tollarps järnväg hade förts redan 1898, fick jernvägen den sträckning som framgår av nedan återgiven kopia ur kartan över Skånes järnvägar 1919, publicerad i Nordisk Familjebok. Sträckan Hör-Hörby-Tollarp-Åhus har på kopian markerats särskilt.

Som exempel på tidtabell under den tid då järnvägen samarbetade med Östra Skånes Järnvägar (ÖSK) återges nedan den tidtabell som gällde från den 1 oktober 1891.

Jernvägsposter:

38.

Hör—Tollarp—Efveröd—Åhus.

(S. D.)

(Från den 1 oktober 1891.)

LXXIV. 1) Fk. Brl.		Denna spalt läses red- ifrån och uppåt.	
N:r 2.	N:r 4.		
9,32	7,45	<i>Hör</i>	7,40
9,47	8,3	<i>Ludvigsborg</i>	5,42
10,0	8,16	<i>Fulltofta</i>	5,29
10,9	8,25	<i>Hörby</i>	5,19
			N:r 1.
			1) Fk. Brl.
10,15		<i>Hörby</i>	5,12
10,26		<i>Espinge</i>	5,3
10,37		<i>Satserup</i>	4,52
10,52		<i>Linderöd</i>	4,35
11,4		<i>Liarum</i>	4,25
11,16		<i>Sätaröd</i>	4,12
11,25		<i>Skjettelljunga</i>	4,1
11,30		<i>Tollarp</i>	3,55
			N:r 3.
11,43		<i>Tollarp</i>	3,46
12,0		<i>Lyngsjö</i>	3,31
12,12		<i>Efveröd</i>	3,18
			N:r 5.
12,15		<i>Efveröd</i>	3,15
12,21		<i>Gårds Lyngby</i>	3,10
12,47		<i>Ripa</i>	2,44
1,0		<i>Åhus</i>	2,30

1) Med tågen n:r 4 och 1 befordras karterad post endast mellan Hör och Hörby samt med tåget n:r 4 dessutom tidningar i väska till Ludvigsborg och Fulltofta.

Stockholm,
K. L. Beckman,
1891.

Utgifvet den 6 oktober 1891.

Det fanns då en postlinje med två turer i veckan mellan Ystad och Hörby, men den förlängdes till Klippan. Ur det sju sidor långa kungabrevet den 3 december 1858 finner jag det lämpligt att här citera den passus som berörde just denna förändring, ävensom öppnandet av en postexpedition i Höör:

"...den mellan staden Ystad och Hörby postkontor i Malmöhus län gående dubbla post utsträckes till Åby i Christianstads Län, varemellan Hörby, över Herrevadskloster, Höör och Röstänga, 5½ mil, således må inrättas en ny post, fram och åter 2 gånger i veckan, för vilken kostnaden kommer att uppgå till 1500 à 1600 Rd, inberäknat postiljonstraktamente; börande i sammanhang härmed öppnas en ny Post Expedition vid Höör; med en uppgiven kostnad av 600 Rd i avlönning till Post Expeditionen"

Poststyrelsen hade befogenheten att själv utnämna postexpeditörerna, d v s cheferna för postexpeditionerna (mindre postkontor), medan det var regeringen som utnämnde de större postkontorens chefer. Efter ansökan utnämndes sålunda i poststyrelsens plenum den 31 januari 1859 postskrivaren Johannes Benedictsson till postexpeditör och chef för den nya postexpeditionen i Höör, vilken kunde öppnas den 1 april 1859.

Johannes var en sex år yngre bror till Christian Benedictsson, vilken hade blivit utnämnd till postmästare i Hörby i juli 1854. Deras föräldrar var mjölnaren Mårten Benedict Johansson och hans hustru Elna Möller. Johannes gifte sig med Bengta Andersson och fick fyra barn med henne, av vilka den förstfödda, Elisabeth Maria, gifte sig med postmästare Philemon Heribert Westerberg (i Sjöbo 1907-1914) och i Laholm (1914-1923). Mårten och Elnas son Carl Emil blev också postanställd, med tjänstgöring som postmästare vid postkontoret Malmö 7, kontrollör i Hälsingborg och postmästare i Skövde. Det blev fortsatt postarbete i slakten, för Elisabeth Marias dotter Elsa Ingeborg gifte sig med postmästare Jöns Albert Larsson i Nyköping 1921 och deras dotter Berit Ingegärd Elisabeth Larsson blev postexpeditör i Stockholm 1946. Hon avancerade vidare efter språkstudier i Frankrike 1949 och i Tyskland 1955 och 1957.

Själv fick Johannes Benedictsson fungera som postmästare under drygt 30 år. Han avled den 5 november 1889. Hans efterträdare blev Knut Samuel Högberg. Efter 20 år fick denne befordran till Växjö, där han då hade vikarierat som postmästare ända sedan februari 1901 för Otto Samuel Schütz, som trots sin formella placering i Växjö gjorde karriär på helt andra platser i vårt land. Honom har jag ofta haft anledning att citera i mina skrifter.

Jag vet inte vem eller vilka det var som vikarierade för Högberg i Höör under perioden 1901-1909, men det torde vara relativt lätt att få fram genom studier i det lokala arkivet för Höör. Jag vet inte var det förvaras efter senaste tidens omorganisationer, då de ansvariga inte längre förefaller ha någon känsla för det gamla verkets historia.

Den förste chefen för postexpeditionen i Höör, Johannes Benedictsson, hade förmånen att få titeln postmästare från 1882 års ingång, då en omorganisation gjordes på så sätt att alla postexpeditioner började kallas postkontor och deras chefer fick titeln postmästare. Under den tid som postanstalten i Höör fick behålla status som postkontor, d v s fram till och med juni 1948, tjänstgjorde följande ordinarie postmästare efter nyss nämnde Knut Samuel Högberg: Carl Ludvig Lennmark (1910-1914), Gustaf Laurentius Rudolf Laséen (1915-1921), Frans August Holmgren (1921-1925), Axel Hugo Peter Wihlborg (1926-1928), Karl Johan Fredrik Bonthron (1928-1930), Sven Lindqvist (1930-1933), Ernst Axel Lindström (1933-1935), Oskar Johan Alfred Forsman (1935-1939) och Ester Elisabet Bengtsson (1939-1948).

Jag återvänder till tiden för tillkomsten av postkontoret i Höör. Denna sammanföll tämligen väl med påbörjandet söderifrån av stambanan. Snart nog efter Benedictssons tillträde den 1 april 1859 fick han ta ställning till en portofråga som hade med järnvägen att göra. Problemet speglas i det brev till poststyrelsen som återges nedan i en förminskad faksimilekopia.

Sam äfven nu sedan Post Expeditionen blef
öppnat en väska för Jernvägens räkning dagligen
går kassan mellan Malmö, ~~och~~ och Höör, och det är gott om
Jernvägens enskilda post utan äfven alla, jämt
Jernvägskontorens från Jernvägsarkivens be-
lief till för befodran, så anser jag mig böra annälå
detta med förfrågan om detta förhållande för
fortflara, eller om det ej genom Jernvägsstyrelsen
kan bli ändrat, så jag har tillfogat härvarande
Jernvägs herrarns öron, om de anse det vara
Jernvägens rättighet.

Höørs Post Expedition den 7 April 1859.
J. Benedictsson

Järnvägsbyggnationen på stambanan hade fortskridit så långt att rälsen passerade Höör och arbetstågen rullade vidare mot norr med dagliga transporter från Malmö. De hade med sig post, som inte bara var avsedd för företaget utan även omfattade privata brev till och från rallarna och andra arbetstagare.

Det på föregående sida återgivna brevet antecknades som inkommet till poststyrelsen den 12 april 1859. Där föredrogs det den 14 april och ledde till ett brev från poststyrelsen till chefen för Statens Jernvägsarbeten, Översten m m Eriksson, enligt en på brevet gjord anteckning.

Den riksbekante järnvägsbyggaren, som själv skrev sitt namn N Ericson, daterade sitt svar den 27 april och uppgav att han "genom ordres av denna dag, givit vederbörande befallning därom, att inga andra brev än sådana, som direkt angå tjänsteförhållanden, få uti järnvägens brevväskor befordras, och att alla andra från eller till järnvägens tjänstemän och betjänte samt järnvägsarbetare befordrade brev skola på samma sätt som den övriga allmänhetens brev behandlas".

Ericsons brev antecknades som inkommet till poststyrelsen den 5 maj 1859 och samma dag underrättades postexpeditionen i Höör brevledes om dennes svar. På vad sätt kontroll kunde utövas av efterlevnaden framgår inte av skriftväxlingen. I cirkulär den 19 april 1860 meddelade poststyrelsen vissa uppgifter om frankeringstvång.

Det torde vara självklart att poststyrelsen följde utvecklingen med intresse. Man kan bl a utläsa detta genom ett brev därifrån till postcheferna i Höör, Lund och Malmö den 11 oktober 1860. Eslöv mellan Lund och Höör var sålunda inte med i detta remissförfarande. Där fanns ännu inte någon postanstalt - en järnvägspoststation öppnades där först den 16 februari 1863.

Benedictsson daterade sitt svar den 17 oktober 1860, formulerat på följande sätt:

"I anledning av Kungl.Generalpoststyrelsens skrivelse av den 11 dennes får jag ödmjukligen avgiva följande: Enligt Kungl.Generalpoststyrelsens skrivelse av den 10 mars 1859 går postbefordringen sålunda, att postväskan jämte brevlådan avgår från Lund och hit varje morgon samt åter till Lund varje afton; dessutom avgår från Lund och hit en brevlåda varje afton och åter varje morgon. Såväl uti väskan som lådan försändes dock ej rekommenderad post, vilken endast går uti väskan. Väskan är nerlåst uti stora lådan i vagnen men lådan i allmänhet lös, så att korrespondenter vid stationerna böra kunna inlägga brev; dock vore ändamålet bättre vunnet om brevlådan kunde fastlåsas utanpå vagnen, varest den vore mera tillgänglig."

Posten till Malmö avgår och ankommer uti paket inlagt i brevlådan så att postkontoret i Lund kan vid stationen uttaga och inlägga den så, att den fortgår med löpande tåg och underhålles således direkt postförbindelse såväl med Malmö som Lund.

Dessutom går, enligt Kungl.Generalpoststyrelsens skrivelse av den 18 april 1859, en väska direkt från Malmö fram och åter en gång i veckan.

Ävenledes har hittills, enligt Kungl.Generalpoststyrelsens skrivelse av den 12 januari detta år, en sluten postsäck försänts mellan Malmö, Lund, Höör och Christianstad, men som nu Diligensen upphört, så har till följd därav denna postförbindelse blivit inställd.

Betalningen till Järnvägen för postbefordringen verkställes av Kungl.Postkontoret Malmö för hela linjen hitupp enligt de grunder Kungl.Generalpoststyrelsen av den 26 april detta år anbefallt och har Postexpeditionen till följd därav ej haft någon utbetalning till Järnvägen sedan den 1 sistlidne maj, då brevlådeersättning med halva portot upphörde.

Utom ovanstående anbefallda postförsändningar avgå och ankomma 3 st enskilda lösväskor med järnvägen häremellan och Sösdala station, nämligen en sådan för några gårdar ovan Sösdala, vilken går och kommer 3 gånger i veckan, samt en sådan för tvenne köpmän 2 gånger i veckan och en sådan för järnvägens tjänstemän och arbetspersonal uppåt arbetslinjen; denna senare väska kommer hit varje dag med aftontåget och utgår med varje morgontåg, samt utom tidningar innehåller ganska ansenligt med brev, och vederbörandes önskan är att få sina brev och tidningar som med morgontågen ankomma genast med väskan expedierade och vilket jag hittills kunnat medhinna, så har jag för denna väska, enligt Kungl.Överpostdirektörsämbetets cirkulär den 11 maj 1832, debiterat Järnvägen med postväskearvodet 18 Rd rmt per år räknat.

Betalning till Järnvägen för de två förstnämnda lösväskorna erläggs av vederbörande väskägare, men till vilket belopp är ej känt vid härvarande station, varest jag gjort efterfrågan.

Några andra postförsändningar, till eller från Postexpeditionen, å järnvägen finnes ej utom vad jag härövan haft äran uppgiva, ty övriga korrespondenter som hava sin post här, bo ej så att de kunna använda järnvägen för sina väskors forslande och de som bo i närheten av järnvägen mot Lund hava sin post och sina väskor därstädes".

När man läser det citerade brevet får man ha i åtanke att landsvägspostförbindelserna med Höör ännu inte var avvecklade, även om diligensen mellan Sösdala och Kristianstad hade blivit indragen. Mellan Malmö och orterna norröver förekom alltså viss kärrpostbefordran, något som bl a framgår av svarsbrevet från postkontoret i Malmö till poststyrelsen den 20 oktober 1860. Ur detta gör jag följande utdrag, som jag funnit vara intressant genom att det även berör ersättningsfrågor:

"I en av järnvägsvagnarna anbringad låst låda om 8 kubikfots rymd nedlägges varje morgon den post som härifrån avsändes till Höör och likaledes till avgående med middagsbantåget post till Lund vid sådana tillfällen då kärrpost ej avgår och i övrigt inkommande brev fortkomst sådant påkallar, vill vilken låda postkontoren i Lund och Höör äro försedda med nycklar. På samma sätt avsändes post från Höör hit med aftontåget och från Lund med middagståget de dagar ej kärrpost går.

För närvarande och sedan post till Christianstad upphört att å järnvägen befordras i följd av diligenspostens mellan Sösdala och Christianstad inställande i början av denna månad, begagnas väska för postbefordringen till Höör endast de tvenne gånger i veckan Åby post sändes över Höör; för övrigt går posten dels i paket dels i påse. Den med varje bantåg åtföljande brevlåda, avsedd för brev nedläggande vid banstationerna, har allt sedan banans öppnande fortgått och varit anlitad, varigenom förekommit att korrespondenter sökt på annat, möjligen olovligt sätt få brev fortskaffade; utgörande portobeloppet för de i brevlåda hitkomna brev för senaste kvartal 106 Rd 56 öre samt kostnaden för lådornas hämtning till kontoret, trenne gånger om dagen, 46 riksdaler. Beträffande den ersättning som till Järnvägen utgår och av detta kontor utbetalas för hela linjen, belöper den sig för ett 8 kubikfots fack, efter ½ öre milen för varje kubikfot, pr kvartal till 105 kr. Den för brevlådornas befordring stadgade avgiften 3 öre milen kommer ej i beräkning då på samma gång erlägges avgift för facket".

Detta citat har i sig själv intet med posten i Höör att göra men jag har funnit det lämpligt att i sammanhanget även beröra ersättningsfrågor till järnvägen för postbefordran, någon som i fortsättningen kom att mycket stötas och blötas, som man säger ibland.

Södra stambanan växte vidare norrut i snabb takt och redan den 1 mars 1861 öppnades en postexpedition i Hässleholm, just på grund av behovet av fasta postinrättningar vid järnvägarnas ändpunkter under framväxttiden. Flera av dessa ändpunkter fick förvaltningspostkontor, som t ex i Hässleholm, Alvesta och Nässjö.

I takt med järnvägens förlängning inrättades också postiljonsbefattningar för resande personal, en mer eller mindre provisorisk anordning till dess postkupéerna blev verklighet. Med tågen följde också en lokal utgift, som man inte haft att räkna med under epoken för landsvägs transporter, då postkärran stannade utanför postanstaltens dörr. Den avgift jag syftar på här, avser kostnaden för transport från postanstalten till järnvägsstationen på en sträcka som varierade från plats till plats. Detta var ett problem för postmästare Benedictsson i Höör. Efter föredragning i poststyrelsen den 2 december 1861 fick han bifall på den framställning som framgår av hans här återgivna brev:

Som utom de Jernbantåg hvarmed post för
Sändes en brevlåda går ifrån Lund ut hit med hvarje
aftontåg och åter med hvarje morgontåg - och hvilken
brevlådegång synes vara behöflig - för får jag ödmjukligen
anbålla att för utbättring och inhämtning af nämnda låda
för af postmedlen utbetala för hvarje gång 8 öre, eller för
12 gånger i veckan, ty för hvarje. Tisdags och lördagsmorgnars
då post förskändes betales, enligt Kongl. General Post Styrelsens
Skrifvelse af den 19 sisttedne Mars, 12 öre pr gång; och torde
denne utbetalning få börja med den 8 sisttedne November då
Postiljonen började följa postbantågen i
Höör Post Expedition den 18 November 1861,
J. Benedictsson

Motsvarande problem hade postmästaren i Lund. Han redovisade det i ett fyra sidor långt brev till poststyrelsen den 29 maj 1861. Här rörde det sig om behov av två män vid de flesta förekommande transporter mellan postkontoret och tågen. Där fanns för övrigt en fastställd "taxa för bärarelaget vid Jernbanan för transporterande af resandes varor från och till Jernbanan inom Staden".

Innan jag lämnar pionjärtiden för järnvägarna från sydlig horisont skall jag slutligen berätta, att de erfarenheter som gjordes på sträckan mellan Malmö och Höör delvis låg till grund för poststyrelsens ställningstaganden när det gällde utformningen av regler för postbefordran på tågen.

Över detta grunnade man en hel del i Stockholm. Något närmare beslut kom man sedan notarien Johan Reinhold Öfwerström hade rapporterat från en visitationsresa i Dalarna. Hans iakttagelser vid undersökning av möjligheterna för eventuell postbefordran på Gävle-Dala järnväg (posthistorisk skrift 24) redovisades i en promemoria den 31 augusti 1859, över vilken postkamreraren Pontus Winroth uttalade sig den 14 december 1859.

Denne föreslog att Öfwerströms åsikter skulle tas i beaktande i ett utlåtande från poststyrelsen till Kungl. Maj:t. Man lade bland annat vikt vid den personalbesparing som kunde ske genom att vissa poster sändes med järnväg utan att någon postiljon behövde följa med som bevakare. Pontus Winroth påpekade i sitt yttrande, att ett sådant befordringssätt redan ägde rum på södra stambanan mellan Malmö och Höör och därtills "visat sig ganska ändamålsenligt".

Som framgår av uppgifter på sid 8, var det Knut Samuel Högberg som efterträdde Benedictsson efter dennes död i november 1889. Han fick handlägga ett ärende av det mera ovanliga slaget. Förre lantbrevbäraren Nils Persson i Höör skrev den 6 februari 1895 till poststyrelsen och åberopade 15 års tjänstgöring. Han anhöll "om någon, hur liten som helst gratifikation" och påpekade, att hans existens hade försvårats. Detta berodde på att han måste avstå från sin befattning som lantbrevbärare på grund av en omorganisation av postnätet. Poststyrelsens svar skickades till postmästaren i Höör för delgivning med Persson. Avslutningen av svaret fick en standardformulering, som gjorde Persson besviken:

"Enär emellertid icke å de för Postverkets fastställda utgiftsstaten finnes uppfört något anslag för sådant ändamål, som av sökanden ifrågasatts, har Kungl. Styrelsen funnit förevarande framställning icke kunna bifallas".

Postmästare Knut Högbergs yttrande med tillstyrkande av bifall till Perssons framställning finns i ärendet i form av en av Persson själv gjord avskrift med sin för den tidens lantbrevbärarekår ovanligt jämna handstil. Hans avskrift återges i en förminskad faksimilkopia på nästa sida.

Avskrift.

Lantbrevbäraren Nils Persson i Höör, som sedan den 1 februari 1879 förestod posten i linien Höör-Södra Dörum, hvilken postlinje inleddes den 1 oktober 1874, hvarvid Perssons kontrakt med postverket upphört att gälla, har under denna tid på ett i alla afseenden värdigt och hederligt sätt skött det åliggande, som han blifvit anförtrodd.

Höör af Kungl. Postkontoret den 2 februari 1895

Knut Högberg.
Postmästare.

Vidimeras:

Nils Persson
Lantbrevbärare

Chr. Lindqvist
Postkontoret Höör.

I vinjetten till detta avsnitt om Höör anges att ortens namn tidvis stavades med ett ö under en period. En bakgrund till förändringen framgår av det följande.

När poststyrelsen i juli 1909 gav ut en ny förteckning över de fasta postanstalterna i Sverige, fastställdes stavningsformen Hör i stället för den därtills använda formen Höör för municipalsamhällets postkontor. Man kunde därvid åberopa, att stavningssättet Hör hade använts i 1881 års jordebok.

Municipalnämnden skrev till kungen för att få stavningen med två ö fastställd och den 26 januari 1917 beslöt regeringen, att det ifrågavarande Orts- och sockennamnet skulle stavas Höör.

Efter hand som ändringen iaktogs av brevskrivare, minskade frekvensen av felsorteringar på avgångsorter för sådana brev, som enligt dåtida bruk ofta försågs med bara ordet **Här** i stället för den gemensamma avsändnings- och adressortens namn.

Ur remissärendet har jag funnit lämpligt att citera det yttrande som postmästare Rudolf Laséen avgav i Höör den 7 mars 1917:

"På den korresponderande allmänhetens skrivsätt kan nog icke Postverket i stort sett utöva någon skarp censur eller bestäm-

manderätt, huru adressen Höör skall skrivas, utan torde det behöva sin tid att inarbeta sig i det allmänna medvetandet, att orten Höör bör skrivas med två ö. Ämbetsverk och tjänstemän böra kanske dock på officiell väg meddelas lämplig föreskrift.

Beträffande de åtgärder, som endast beröra posttjänsten själv, och vilka lämpligen torde böra företagas, dristar jag nämna, att meddelande om stavningsändringen bör inflyta i 'Bihang till Kungl. Generalpoststyrelsens cirkulär' och vederbörliga rättelser göras i postanstaltsförteckningar, dirigerings- och tidtabeller m m.

De nummeretiketter av skilda slag, av vilka postkontoret innehar cirka 1 à 2000 av varje slag med stavningsättet Hör, synas mig böra användas, tills de taga slut, enär ändringen icke är så betydande, att dylika etiketter kunna verka menligt på adressförändringen i och för sig självt.

Däremot torde postkontorets datumstämplar (4 st.) och sigill (2 st.) omedelbart omändras i enlighet med det nya stavningsättet.

Plomberingstången har två ö i namnet."

1875-08-01-1878-09-30
1880-08-01-1959-04-30
sedan Höör POB 1

Munkarp

Poststationen i Munkarp hade visserligen inte något med järnvägen Höör-Hörby att göra, men posten dit expedierades via Höör genom linjen till Åby (Klippan). Såväl Johannes Benedictsson som hans efterträdare har haft poststationen inom i sitt förvaltningsområde.

Poststationen öppnades med augusti månads ingång 1875 som en följd av kronobrevbäringsreformen. Till föreståndare antogs hemmansägaren Anders Nilsson med 125 kr i årsarvode enligt poststyrelsens beslut den 22 juni 1875.

Omkring tre månader senare infortrade poststyrelsen uppgifter från postkontoren om bl a hur stor omsättning det varit vid deras underlydande poststationer. Postmästare Benedictsson lämnade sådana uppgifter i ett brev till poststyrelsen den 12 januari 1876 och skrev bl a följande:

"Enligt Kungl. Generalpoststyrelsens cirkulär av den 27 september 1875 får jag härmed ödmjukligen anmäla: att av de sju poststationer som lyda härunder hava Riseberga och Röstånga jämgod rörelse, Billinge något mindre, men stationerna Haslebro, Munkarp, Fulltofta (Häggenäs) och Södra Rörum minst, varför härnedan uppgives deras rörelse enligt följande tablå:

	Haslebro under 6 minuter		Munkarp under 5 minuter		Häggenäs under 5 minuter		Södra Rörum under 5 minuter	
Hauliga frimärken förs	89	50	45		40		35	51
Tjänstefrimärken ..	2	70	2	54	7	58	8	
Obetalt ankomningsämbel	1	50	1	18		38		70
Postverkets inkomst af tidningar	14	68	11	20	8	96	16	57
<i>Summa uppgifternas</i>	101	38	59	92	56	92	60	78
Asson rek bref	rek bref	rek bref	rek bref	rek bref	rek bref	rek bref	rek bref	rek bref
	7	46	4	23	1	19	5	25

Eftersom berörda poststationer bara hade varit i funktion under ett år resp fem månader, är det troligt att dessa statistiska uppgifter inte rimligen skulle kunna läggas till grund för en riktig bedömning om de skulle kunna bli lönsamma. Eftersom kronobrevbäringsreformen, vilken låg till grund för poststationens tillkomst inom detta område, i första hand avsåg kronobetjäningens postgång, var det angeläget att uppgifter lämnades om vilka civilstatspersoner som hade fördel av poststationerna. Benedictsson skrev följande:

"Vardera av dessa stationer ha endast en fjärdingsman som använder tjänstbrev med undantag av Rörum, som även har kyrkoherde som använder dylika.

Haslebro och Munkarp ligga vid postlinjen Höör-Åby, den förra en mil och den senare en halv mil från Höör, Häggenäs ligger en halv mil från Höör å postlinjen Hörby-Höör. Södra Rörum däremot ligger en liten mil från Höör".

Uppgifter av motsvarande slag lämnades från alla postförvaltare och låg till grund för poststyrelsens bedömning om berörda poststationer kunde få vara kvar. Ett fåtal drogs in omgående, men för de flesta väntade avgörandet tills lantbrevbäring kunde organiseras. Detta påbörjades på vissa håll i Skåne redan på hösten 1878 efter samråd mellan representanter för länsstyrelsen och postverket.

I ett brev till poststyrelsen den 8 april 1878 redovisade länsstyrelsen i Malmöhus län en del av projektet, baserat på tidigare förda förhandlingar. Det var en skrivelse med 30 punkter, var och en berörande en eller flera poststationer. Punkt 28 lød kort och gott "Å linjen Hör-Röstånga anses Munkarps poststation böra indragas. Härvid har Landshövdingeämbetet icke något att anmärka".

Så blev det också för tillämpning från oktober månads ingång 1878. Man kan notera särskilt att Munkarps-borna blev av med sin poststation utan att lantbrevbäring infördes. Postmyndigheterna räknade, och det med länsstyrelsens goda minne, med att postföraren på linjen mellan Höör och Röstånga skulle kunna betjäna dem.

Detta vållade naturligtvis missnöje bland dem som haft förmånen att klara sina postärenden vid besök på poststationen. Tre veckor innan beslutet skulle genomföras hölls ett sammanträde med kommunen den 10 september 1878. I protokollsutdraget kunde man spåra tanken om orättvisa i förhållande till närbelägna Haslebro, där poststationen fick behållas. I poststyrelsens bilades protokollsutdraget det stora målet om Malmöhus läns lantbrevbäring. Utan vidare besked fann sig postmästare Benedictsson tvungen att agera.

Han skrev därför den 27 september till poststyrelsen: "Enligt K. Generalpoststyrelsens skrivelse av den 31 sistlidne maj blev poststationsföreståndaren i Munkarp uppsagd till den 30 september, men som ännu ingen skrivelse ingått om att stationen då skall indragas, helst någon postgång väl ännu ej blivit anordnad mellan Haslebro och Hallaröd, vilket sistnämnda ställe hittills haft postgång på Munkarp, får jag härmed ödmjukast förfråga huruvida Munkarps station skall upphöra eller om den skall möjligen fortgå tillsvidare".

Poststyrelsen telegrafsvarede den 30 september, att beslutet om indragning av poststationen stod fast.

En ny kommunalstämma utlystes i sockenstugan den 7 december 1878. Den uppsagde poststationsföreståndaren Anders Nilsson förklarade sig då villig att vid poststationens återinrättande sköta den mot ett från 125 till 100 kronor nedsatt årligt arvode. Stämmans ordförande Nils Persson fick uppdraget att "vidtaga de åtgärder ärendet påfordrar".

Han skrev till poststyrelsen den 27 februari 1879 och framhöll bland annat den styvmoderliga behandlingen av Munkarp i jämförelse med några andra skånska platser och pekade särskilt på att den förlustbringande poststationen i Hasslebro borde ha dragits in i stället för den i Munkarp, där frimärksförsäljningen täckte föreståndarens arvode.

Detta föll inte i god jord i poststyrelsen, där ärendet försågs med påteckningen "ansågs ej för närvarande böra till någon åtgärd föranleda". Men man gav sig inte och vid kommunalstämman den 12 mars 1880 togs frågan upp på nytt.

Nu förklarade sig Anders Nilsson villig att återta sitt arbete som poststationsföreståndare för 80 kr om året. I protokollet antecknades bl a, att om poststyrelsen ville bifalla socknens anhållan om att återfå stationen, "ville Munkarps sockens kommun härmed hava förbundit sig att, därest inkomsten icke skulle förslå till lön åt poststationsföreståndaren, till honom av kommunens medel utgiva vad som brister".

Beslutet bekräftades genom G T Sjöströms uppläsning av protokollet i Munkarps kyrka söndagen den 14 mars 1880. När Nils Persson en dryg månad senare fullgjorde sitt förnyade uppdrag att begära poststationens återinrättande, skrev han till poststyrelsen bland annat, att församlingen vågade "härmed vördsamligen förnya vår anhållan att poststationen åter måtte öppnas i Munkarpsby i Malmöhus län såsom ett mera passande ställe än Haslebro emedan kyrka och skola här äro belägna och samfärdsel här drages åt öster mot Höör och ingalunda åt väster mot Haslebro".

Vid föredragningen den 3 maj i poststyrelsen beslöts att önskemålen om att återinrätta poststationen i Munkarp skulle kunna uppfyllas, om poststationsföreståndarebefattningen *"varder bestridd antingen utan kostnad för Postverket eller mot ersättning av högst trettio kronor för år räknat"*. Nu hölls en ny kommunalstämma i Munkarps sockenstuga den 31 maj, varvid beslöts, *"att kommunen skulle av sina medel årligen utgiva femtio kronor till avlöning åt poststationsföreståndare i Munkarp"*.

Ärendet avgjordes slutgiltigt vid föredragning i poststyrelsen den 15 juli. Så kom det sig att poststationen i Munkarp blev återinrättad den 1 augusti 1880.

Med 30 kr i årsarvode från posten fick Anders Nilsson nöja sig till sin avgång i 70 års ålder på det nya seklets elfte månad. Samma belopp tillkom hans efterträdare, folkskolläraren Axel Cronvall, som tillträdde med december månads ingång 1900. Denne lyckades få det höjt till 75 kr från den 1 juli 1902.

Cronvalls tid som kombinerad skol- och postman blev längre än företrädarens. Hans årsarvode höjdes till 120 kr den 1 juli 1910 och till 180 kr med 1913 års ingång. En provisionsersättning på 20 kr om året tillkom från 1910 års ingång, då det äldre systemet med provision, baserad på frimärksförsäljningens omfattning, upphörde.

Den 1 december 1930 flyttades poststationen till Adrian Svenssons affär. Denne svarade för postverksamheten till och med november 1938, varefter följande handlande hade ansvaret: Albin Theodor Erickson (1938-1943), Karl Åke Sølving (1943-1945) och Otto Emil Gotthard Nilsson (1945-1955).

Efter den sistnämndes avgång den 1 juni 1955 uppehölls befattningen på vakans i avvaktan på undersökning om möjligheten att dra in poststationen. Fru Elin Göransson vikarierade. Hon och hennes make Hugo hade då övertagit affären. Den postala rörelsen var blygsam och med april månads utgång 1959 drogs poststationen in. Som en strategisk övergångsordning fanns i stället ett postombud, även det under Elin Göranssons ansvar. Detta drogs in med utgången av oktober 1964.

Här bör nämnas att det under en tid funnit en hållplats med namnet Munkarp, belägen vid södra stambanan. Någon verksamhet med postärenden förefaller inte ens ha blivit ifrågasatt där.

1875-08-01–1879-01-31
1882-01-01–1967-01-31

Södra Rörum

Posten till Södra Rörum expedierades under vissa tidsperioder över Höör men efter omorganisation av lantbrevbäringsnätet blev Höör den naturliga utväxlingspostanstalten. Jag har funnit det lämpligt att nämna något om Södra Rörum här, innan jag kommer in på de två poststationer som hade direkt med den nya järnvägen att göra.

Som ett resultat av kronobrevbäringsreformen öppnades en poststation i Södra Rörum den 1 augusti 1875. Till föreståndare antogs enligt poststyrelsens beslut den 22 juni 1875 skolläraren Ola Svensson med 130 kr i årsarvode. Han fick inte bli kvar så länge på denna befattning, eftersom poststationen drogs in redan i samband med den närmast följande reformen, lantbrevbäring.

Länsstyrelsen avgav på grundval av uppgifter från länsmännen och kronofogdarna samt efter överläggning med poststyrelsen ett förslag till omorganisation genom brev till poststyrelsen den 8 april 1878. Det innebar bland annat indragning av poststationen i Södra Rörum och inrättande av lantbrevbäring mellan Höör och Södra Rörum. Förändringen genomfördes med februari månads ingång 1879 och till lantbrevbärare antogs Nils Persson i Höör. Svensson fick med iakttagande av tre månaders uppsägningstid avstå från sin tjänst som poststationsföreståndare (Se vidare sid 28).

En ny omorganisation genomfördes den 1 oktober 1894, vilken även ställde Nils Persson utan inkomst från posten. Om hans försök att få någon form av kompensation ("gratifikation") berättas på sid 14-15.

Ola Svensson hade länge dessförinnan fått "kompensation" genom att han återanställdes som föreståndare, när poststationen återinrättades med 1882 års ingång. Hans dotter Hanna Emilia Svensson övertog befattningen genom poststyrelsens beslut den 15 september 1892 och från den 1 juli 1896 övergick den till handlanden Olof Rudolf Mårtensson.

Förre soldaten Gustaf Krohn blev poststationsföreståndare i Södra Rörum den 1 februari 1907 och bland senare föreståndare fanns Sonja Elisabet Persson, anställd den 1 augusti 1938. Poststationen ersattes med modern lantbrevbäring med februari månads ingång 1967.

1882-10-25--1967-09-02

Ludvigsborg

Med tågstarten öppnades en poststation den 25 oktober 1882 i järnvägsstationen. Till föreståndare antogs Olof Johan Bardén. Poststationen lydde till en början under postkontoret i Hörby men överflyttades till Höörs förvaltningsområde den 1 mars 1898. Femtio år senare överflyttades den åter till Hörby-området i samband med att postkontoret i Höör degraderades till postexpedition "av det nyare slaget" och därmed miste sitt förvaltningsområde.

Dessförinnan hade poststationen skilts från järnvägsstationen genom tågtrafikens nedläggning med 1928 års utgång. Olof Johan Bardén fick teckna ett personligt kontrakt med postverket. Detta upphörde med hans avgång den 1 oktober 1943. Husföreståndare Anna Frideborg Ericsson blev då tillförordnad föreståndare och fick ta över ansvaret för poststationen genom ett kontrakt från den 20 december 1943. Hon blev den siste poststationsföreståndaren i Ludvigsborg, vars poststation ersattes med lantbrevbäring från Höör den 4 september 1967. För det s k rullande postkontoret ansvarade till en början lantbrevbäraren Marianne Karlsson.

K O N G L . G E N E R A L P O S T S T Y R E L S E N S

1882. C I R K U L Ä R . N^R XXIX.

59.

Kungörelse,

angående öppnande af poststationer.

Den 25 innevarande månad komma poststationer att öppnas vid de å jernvägslinien Hör—Hörby belägna stationerna *Ludvigsborg* och *Fulltofta*. Stockholm den 17 oktober 1882.

Kongl. Generalpoststyrelsen.

1875-08-01--1879-03-31
1882-10-25--1957-04-30

Fulltofta

Posten i Fulltofta har ett annorlunda förflutet än den i Ludvigsborg, där järnvägen så att säga födde poststationen. I Häggenäs öppnades en lantpoststation med socknens namn Fulltofta redan med augusti månads ingång 1875 enligt en överenskommelse mellan länsstyrelsen och poststyrelsen inom ramen för att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen.

Till föreståndare antogs folkskolläraren Gustaf Schönström med 125 kr i årsarvode. Bara några dagar efter att poststationen hade öppnats, framfördes synpunkter på att den hamnat på fel plats. I ett brev till poststyrelsen den 6 augusti 1875 skrev ett antal representeranter för socknen bl a följande:

"Då inrättandet av de den 1ste i denna månad öppnade nya Poststationerna naturligtvis lika mycket avse bekvämlighet och underlättad i postbefordringen för en större allmänhet som Kungl. Postverkets övertagande av kronobrevbäringen, så synes oss inrättandet inom Malmöhus län och Frosta härad av den så kallade 'Fulltofta' Poststation i Häggenäs by i Fulltofta sockens utkant mot Höör, utan att kommunen lämnats tillfälle att yttra sig om lämpligheten av läget, vara förfelat. För den ojämförligt största delen av Fulltofta sockens innevånare hade det varit lämpligare om denna station blivit förlagd i Fulltofta, som har ett mera centralt läge inom socknen, där de flesta vägarna sammanstöta, där kyrka finnes, Kyrkoherden har sin bostad samt största delen av församlingborna alltid varit van att inlämna och utfå sina brev och övriga postförsändelser.

Då till och ifrån Häggenäs by och dess område antagligen knappast ett brev för varje dag anländer eller avsändes, här däremot, utom den ansenliga post som för Fulltofta Sätesgårds räkning dagligen utväxlas, den därifrån begagnade lösväskan i en längre följd av år varit anlitad av snart sagt hela församlingen för en mängd brev. Då nu alla dessa försändelser till följe av 2 mom av 62§ i Kungl. Generalpoststyrelsens kungörelse den 29 mars 1872 ej, såsom hittills, få i lösväska utväxlas direkt med Höörs Postexpedition, utan skola först behandlas i Häggenäs, blir följden

att brev ankomma till bestämmelseorten ett helt dygn senare efter avgången än förut varit fallet, såvida nämligen fördelen att begagna lösväska, transporterad av postföraren, skall kunna begagnas, enär försändelserna från och till Häggenäs ej kunna därifrån expedieras med strykande post. Denna tidsutdräkt kan, med särskilt fäst avseende på officiella meddelanden till och från Pastorsämbetet förorsaka ganska menliga följder, för att icke nämna det obehag och den förlust, som kunna uppkomma för den enskilde korrespondenten.

Hade däremot poststationen blivit förlagd i Fulltofta, hade ingen vidare förlust och allsingen tidsutdräkt förorsakats den jämförelsevis obetydliga del av den inom Häggenäs by och dess område boende korresponderande allmänheten, som nu ensamt kan draga nytta av den nya postanordningen; ity att för dessa få personer kvarstode förmånen att i fall av befogenhet, förena sig om en lösväska och därmed bereda sig direkt postförbindelse med Höör."

Avslutningen av brevet till poststyrelsen återges i faksimil på vidstående sida. Det utmynnar, som synes i en anhållan att Fulltofta poststation flyttas från Häggenäs till sin lämpliga plats vid kyrkan, eller att sökandena skulle beviljas rätten att utväxla en lösväska direkt med postkontoret i Höör, trots att väskan under sin befordran då skulle passera poststationen. Ett sådant avsteg från gällande regler brukade poststyrelsen bevilja, när det fanns skäl.

I detta fall nonchalerade poststyrelsen framställningen helt och hållet. Den anmäldes i poststyrelsen den 23 augusti 1875 och försågs blott med anteckningen "ansågs ej påkalla vidare åtgärd". Sökandena fick inte ens ett besked om hur ärendet hade handlagts. I arkiven har jag funnit flera liknande fall, visserligen utan medgiven förflyttning av poststationen men med bifall till lösväska.

Gustaf Schönström fick sålunda bli kvar som föreståndare. Hans årsarvode höjdes till 200 kr genom poststyrelsens beslut den 26 mars 1877, sedan han förgäves gjort framställning därom redan i november 1875. Vid hans första försök undersökte poststyrelsen möjligheten att dra in poststationen och kontaktade länsstyrelsen.

Länsstyrelsen rådgjorde då med kronofogden i Araskog, som bl a svarade följande: "En poststation i Fulltofta, eller egentligen Häggenäs där den är belägen, anser jag vara oumbärlig, såvitt den förvarande kronobrevbäringen i denna ort i någon mån skall bliva ersatt". Detta samt fortsatt argumentering på en hel foliosida jämte ett yttrande från länsstyrelsen räckte för att poststyrelsen skulle frångå tanken på indragning av poststationen vid det tillfället. Länsstyrelsens yttrande återges på sid 26.

Siu följde af hvad vi sålunda anförde
 skrifte vi Nordmannast hos Kongl. General-
 Poststyrelsen anhållde att antingen den antingen
 skulle göras att ifrågasättande poststation skulle
 förlagd i Fulltofta eller också att Fulltofta
 Gårds ^{och pastorats ombudsamt} ~~loovord~~ ^{med}, utan hinder af ofvas ålora-
 givne stadgande i Kongl. General Poststyrelsens
 Rådberedelse, postförande på utväxlas med Höörs
 Postexpedition samt för fullt ändamål med
 postföraren direkt dit och åter postskaffas.
 Fulltofta den 6 Augusti 1875.

Charlotta Sahlin
 Fralle

H. Edström,
 Styckhövare

Lundhagen af Fulltofta

H. Liljebladh
 Ordförande i Fulltofta
 Sökers kommunal Rådberedelse
 och kommunalstyrelse.

Gårds och Gårds
 P. Rasmussen
 Inspektör på Fulltoftagård

Frågan om poststationens vara eller icke vara togs åter upp efter 1876 års ingång. Det berodde på att poststyrelsen i ett cirkulär den 27 september 1875 hade anmodat postmästarna att lämna vissa uppgifter om verksamheten vid de underlydande poststationerna. Detta har nämnts på sid 17 i avsnittet om Munkarp.

Även postmästare Benedictsson i Hörby, bror till postmästaren i Höör, lämnade för sitt område uppgifter, liknande dem som speglas i den kopierade sammanställningen nedtill på sid 17. Innan dess rådgjorde han med kronolänsmannen Georg Krook på Georghill. Dennes svar återges i vissa delar med början nedtill på nästa sida.

Till Kongl. General Poststyrelsen.

Med anledning af eder förklarade den 27
juli 1875 i Novembal rörande ifrågakänd indrag-
ning af poststationer i Kuntöfta har Kronobrev-
bärarna i öfver yttrande blifvit infördrast,
och wardar detsamma härvid öfverlämnadt.
På grund af huru deri anförst för Rådshöf-
dinge Embetet, ehuru förslag d'annan före-
stående för stationer för närvarande icke
kan göras, hanthålla, att med stationens
indragning måtte till vidare få utgå.

Mått Rådskansli den 6 Decembar 1875.

Rådshöfdinge Embetet

Protokoll J. M. Sjöström

"Med skäl kan det ifrågasättas om den av Kongl. Generalpoststyrelsen, vid övertagandet av kronobrevbärningen, anordnade postgången i något hänseende motsvarar den gamla kronobrevbärningen. Om snabbhet och billighet, som ovedersägligen utgöra tvenne viktiga faktorer vid all postbefordring, tages med i beräkning, utfaller svaret utan tvivel till fördel för den nu utdömda kronobrevbärningen. Ändamålet med denna förändring var att lyfta kronobrevbärningstungan från jordbruket. På sätt förändringen blifvit genomförd viljar dock denna börda lika tungt om ej tyngre på jordbruket nu än förr och genom densamma har man på de flesta orter endast vunnit en mångdubbelt dyrare och betydligt trögare postbefordring. Så för exempel måste kungörelser och Svensk författningssamling, för att påföljande Söndag kunna befordras till uppläsande i kyrkorna inom distriktet, härifrån expedieras med posten på Onsdagen. Följaktligen kan allt vad som i tjänsteärenden till kontoret ankommer efter Tisdagsposten ej förr än en kommande vecka bliva expedierat och vinner alltså en veckas senare befordran än med gamla Kronobrevbärningen, med vilka alla tjänsteärenden expedierades på Fredagar och Lördagar i varje vecka.

Vad därefter kostnaderna för det gamla och nya sättet för postbefordringen beträffar, så, om man tager postgången över Espinge, Svensköps och Sonnarps socknar till jämförelsepunkt, finner man att alla såväl enskilda brev och tidningar som tjänsteförändelser till dessa socknar befordrades för det billiga portot av 60 kronor om året, då det däremot kostar postverket

Avlöning åt trenne poststationsföreståndare	425 kr
10 mils postgång i veckan à 75 öre, 52 veckor	390 kr
eller således en årlig utgift av	815 kr

Det bör bemärkas att med den gamla kronobrevbärningen alla kommunaltjänstemän såsom fjärdingsmän, nämndemän, skiftesgodemän samt ordförande i kommunalstämma och nämnd m fl fingo alla sina tjänstebrev burna hem till sig, då de däremot, på sätt posten nu befordras, var för sig får avhämta dem å närmaste poststation. Ehuru poststationer äro inrättade i varje av de ovan uppräknade trenne socknarna, finnes dock flera av dessa tjänstemän som hava ända till en halv mil att avhämta sina brev. Huru ringa man därför än vill beräkna kostnaderna för avhämtning av dessa tjänstebrev, så måste de dock inom dessa socknar uppgå till sextio kronor, en utgift som således drabbar dessa kommuner lika hårt som förut med den gamla kronobrevbärningen och får Staten därutöver till ringa båtnad vidkännas en utgift av icke mindre än 815 kronor. Vare nu härmed huru som helst, så läser dock en återgång till det äldre och bättre sättet för postbefordringen numera höra till det omöjliga och återstår väl därför endast att söka avhjälpa de fel och svagheter, varmed det nya är belastat.

Till en början synas en mängd poststationer kunna utan synnerlig avsaknad indragas och ersättas med lösväskor och skulle då dessa inom detta distrikt vara Svensköps, Espinge, Lyby, Södra Rörum, Häggenäs och Munkarps poststationer samt i sammanhang därmed kunde jämväl gångposterna Hörby-Löberöd och Häggenäs-Esphult indragas."

Jag har funnit det lämpligt återge utdraget ur kronolänsman Georg Krooks brev, även om det i huvudsak berör Hörbys postområde. Det visar "i klartext" den skepsis som man på sina håll finner i civilstatsbetjäningens uppfattning om resultatet av kronobrevbärningsreformen. Det får med citatet ses klart uttalat av Krook att han inte ville motsätta sig indragning av de poststationer som bl a berördes av postmästaren i Höör enligt uppgiften nedtill på sid 17, däribland den i Häggenäs med namnet Fulltofta. Poststyrelsen skyndade långsamt, utom i ett fåtal fall, och inväntade möjligheten att organisera om i samband med att lantbrevbärning kunde införas.

I sin redovisning till poststyrelsen den 8 april 1878 anförde länsstyrelsen i den 21:a av 30 texter med specificerade förändringar dels poststyrelsens förslag och dels länsstyrelsens inställning.

Poststyrelsens förslag löd: "*Postföringen emellan Fulltofta och Södra Rörum 0,6 mil, indrages tillika med poststationerna i Fulltofta och Södra Rörum och anordnas i stället lantbrevbäring emellan Hörs postexpedition och Södra Rörum*".

Därintill kan man läsa länsstyrelsens uttalande om förslaget: "*Tillstyrkes. Mottagningsställe för tjänstebrev: skolhuset i Södra Rörum. Väglängd 1,1 mil. Utgår från Hör på fm onsdagar och lördagar. Här anmärks tillika, att den emellan Hör och Hörby åkande postföraren torde böra hos Fulltofta sockens utmed postvägen i Häggenäs boende fjärdingsman avhämta och avlämna post*".

När det blev känt att poststationerna skulle dras in vid lantbrevbäringens tillkomst, reagerade naturligtvis också de som vant sig vid att använda den i Häggenäs trots sitt olämpliga läge. Ett 40-tal personer undertecknade ett brev till poststyrelsen, daterat 15 januari 1879 med begäran att poststationen skulle få bibehållas. Detta ledde inte till någon ändring och poststyrelsen remitterade inte ens ärendet för att få postmästarens synpunkter. Det försågs blott med följande anteckning:

"1879 den 24 januari anmält i Kungl. Generalpoststyrelsen. Ansågs ej för närvarande böra till vidare åtgärd föranleda".

Följden blev att Fulltofta poststation drogs in med utgången av mars 1879. Samtidigt genomfördes indragningar på olika håll i land. I poststyrelsens cirkulär, utgivet den 27 mars 1879, redovisades indragning av 89 poststationer, däribland 39 i Kristianstads län och Fulltofta som den enda i Malmöhus län.

Nu fick Fulltofta vara utan poststation i 3½ år. Det var järnvägen mellan Höör och Hörby som gav sockenborna poststationen tillbaka och det dubbelt upp, för även Ludvigsborgs poststation låg i Fulltofta socken. Båda öppnades med tågstarten den 25 oktober 1882. Magnus Larsson var en av de första cheferna, troligen med tillträde i januari 1890.

Larsson följdes den 1 mars 1897 av Anders Lindberg, som i sin tur fick lämna över till Anders Eriksson redan den 1 november 1897. Denne fick uppleva tågtrafikens och järnvägens nedläggning med 1928 års utgång. Östra Skånes Järnvägar, till vilken "vår bana" hörde sedan september 1915, erbjöd honom en befattning vid annan lämplig station, men han avböjde. Anställningen som poststationsföreståndare fick han dock ha kvar och ett kontrakt tecknades mellan honom och postverket.

Postverket hyrde lokalen i stationshuset, vilket senare köptes av Anders Eriksson, enligt uppgift för 3000 kr. Det uppges att han efter tågtrafikens slut fortsatte att sköta stationen som om tågen fanns. Iklädd sin uniform som stationsinspektör räfsade han perrongen och höll bangården framför stationshuset fri från ogräs. Han lär ha varit förargad över att rälsen togs bort och var noga med att stationsskylten FULLTOFTA hölls snygg. Till en besökare lär han ha sagt: "*Ingen vet vad som kan hända, en dag kanske banan behövs igen och då kommer de väl och lägger nya räls*".

Vid 76 års ålder avgick Eriksson från postverkets tjänst den 1 december 1947. Han efterträddes av Ester Josefine Bengtsson, senare med efternamnet Malmberg. När hon slutade den 1 oktober 1956, hölls befattningen vakant tills poststationen kunde ersättas med lantbrevbäring med maj månads ingång 1957.

Kungörelse.

angående öppnande och indragning af åtskilliga poststationer.

Den 1 nästinstundande april öppnas poststationer vid Torshälla jernvagnstation i Södermanlands län, med benämning *Torshälla station*, i Asa i Kronobergs län, i *Torestorp* i Elfsborgs län samt vid *Kettilstorp* i Skaraborgs län.

Med innevarande månads utgång komma deremot nedan nämnda poststationer att indragas, nemligen:

Alsike, Bo, Danderyd, Hökhufvud, Torö och *Wassunda* i Stockholms län.

Almesåkra, Angjerdshestra, Linderås, Tofteryd, Tännö, Åker och *Örre-ryd* i Jonköpings län,
Wiskult i Blekinge län.

Barkåkra, Benestad, Bollerup, Cimbris, Emitslöf, Florshult, Färingtofta, Forstuf, Gladsax, Hofby, Houf, Huaröd, Höröd, Ingelstad, Ingelstads Tost-arp, Ingelstorp, Jerrestad, Löderup, Näfinge, Nöbbelöf, Odeljunga, Onslunda, Qverrestad, Ryftunda, Rörum, Sankt Olof, Spjutstorp, Starby, Stenestad, Tommarp, Tossjö, Ullstorp, Wallby, Walleberga, Årastöf, Åsho Tost-arp, Åsho Össjö, Öfraby och *Östra Herrestad* i Kristianstads län,
Fulltofta i Malmöhus län,

Ellsared, Fenneslunda, Gunnarsjö, Kålf, Karl Gustaf, Kullabo, Kärråkra, Marbäck, Mjöbäck, Redslared, Rennelanda, Roasjö, Sjötofta, Tisselskog, Tostared, Tällesjö, Wängdala, Ödenäs, Örby och *Özabäck* i Elfsborgs län,
Yllestad i Skaraborgs län,

Åster, Boçen, Bortan, Brattfors, Gåsborn, Helgebodafors, Kilsby, Lung-sund och *Rudskoga* i Wermlands län,

Eker, Hofsta, Nerikes Kil, och *Ödeby* i Örebro län, samt
Tunaby i Gelleborgs län.

Fran och med den 1 nästkommande april skall, till förekommande af namnförväxling, den inom Östergötlands län belägna poststationen i *Westra Ryd* benämnas *Rydsnäs*. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 24 mars 1879.

WILHELM ROOS.

C. E. Löfgren.

Enligt detta cirkulär skulle 89 poststationer dras in den 1 april 1879, däribland den i Fulltofta, som den enda då indragna i dåvarande Malmöhus län. Enligt en senare meddelade rättelse bibehölls en av de indragningsbetsutade poststationerna i Älvsborgs län (Wängdala).

Hörby

På vår tänkta färd med många och långa utflykter från den 13 km långa järnvägen har vi nu kommit till slutmålet, Hörby. Där fanns ett förvaltningspostkontor sedan den 1 april 1780, inrättat "t.v. på prov" som framgår av det kungliga brevet av den 7 december 1779. Dess förste chef var postmästaren Jakob Pehr Möllerstedt, följt av Hans Malmsten (1786-1804), Georg Malte Malmsten (1804-1814) och Anders Löfvengrén (1814-1854).

Den sistnämndes fyra decennier långa period följdes av en inte så mycket kortare period med Christian Benedictsson som chef (1854-1888). Denne var äldre bror till postmästare Johannes Benedictsson, vars verksamhet speglas i tidigare avsnitt av denna skrift. Vi har nederst på sid 25 också hastigt mött Christian Benedictsson i dennes kontakt med kronolänsman Georg Krook.

Christian Benedictssons första hustru avled 1865. Sex år senare gifte sig Christian med Viktoria Bruzelius, känd författarinna med pseudonymen "Ernst Ahlgren". Efter Benedictsson ansvarade ett 20-tal postmästare för postkontoret i Hörby, innan det degraderades till postexpedition den 1 november 1959 och därmed miste sitt förvaltningsområde med underlydande poststationer.

"Vår bana" var den första järnvägen i Hörby. Ungefär fyra år efter tågstarten mellan Höör och Hörby öppnades Hörby-Tollarps järnväg för allmän trafik den 16 november 1886. I Tollarp fanns det tidigare järnvägsförbindelse både norr- och söderut, nämligen genom att järnvägen Karpalund-Skepparslöv-Tollarp-Everöd-Degeberga hade öppnats för trafik den 2 december 1881.

Från Hörby byggdes järnvägen söderut fram till Eslöv, där den mötte södra stambanan. Denna linjedel var inte klar för trafik förrän den 31 maj 1897. Om järnvägen Kristianstad-Eslöv har jag berättat i posthistorisk skrift 38. I Hörby har det inte förekommit någon förening av post- och järnvägsområdet.

Däremot övergick en av posten anställd transportör till järnvägens tjänst på grund av särskilt uttryckta önskemål av järnvägsbolaget. Detta var kort tid efter tågstarten i oktober 1882. Järnvägens verkställande direktör var länsmannen Georg Krook, som vi redan har mött i ett annat sammanhang (citat ur hans brev med början nedtill på sid 26). I samband med en ersättningsfråga ingick i en "paketlösning att Anders Österberg blev anställd av järnvägsbolaget.

1780-04-01--

Detta är i och för sig en obetydlig detalj i ett mera komplicerat ärende. Jag skall kort försöka beröra det här och börjar med nedan återgivna förminskade faksimil av ett brev fyra dagar före tågstarten till poststyrelsen från vikarierande postmästaren, möjligen Christian Benedictssons son Johan Uno. Denne hade blivit ordinarie postexpeditör 1887 och blev senare ordinarie postmästare i Mora 1907 och i Umeå 1912.

Mera utredning af den smärre
inrättades förändringen af postexpeditionen
genom postkontoret i Hörby, för jag, med
föredrag, bifogande af hörgående, bekännande
pån följande vikarierande Anders Österberg och
nedan godkänd uppmärksamhet af ofstämde från
jernvägsstationen i postkontoret blifvit verk-
ställt, vördsamman förestå berördes
Österberg, hvilken är känd för nykter och
hederlig karl, till en transportör posten
från och till stationen, som ligger på 2170 fots af
från kontoret i Hörby den 21 Oktober 1882.

J. M. Benedictsson

Postmästaren låter oss sentida läsare veta avståndet mellan postkontoret och järnvägsstationen. Sedan poststyrelsen genom en remisspåskrift den 24 oktober låtit postmästaren komplettera framställningen med ålders- och frejdbetyg för Anders Österberg, bifölls framställningen och Österberg antogs till årets slut.

Det rörde sig om en tidsbegränsad anställning - till årets slut. Poststyrelsen fick den 12 december 1882 ett tre sidor långt brev från verkställande direktören för Höör-Hörby Järnväg, Georg Krook. Denne framhöll, att de uppgifter som ålåg föreståndarna vid stationerna i Ludvigsborg och Fulltofta, var så många och tidsödande i förening med postarbetet, att detta krävde högre ersättning än de vid tågstarten överenskomna årliga arvoden av 120 kr till var och en. Merarbetet bestod inte bara i banvaktsarbete utan också i att flytta lådan för posten från ångtåget till en vagn i det lokdragna tågsättet genom att postverket utnyttjade de båda dagliga tågen. Bland annat därför kunde *"bolagsstyrelsen ej numera av dessa banvakter draga den nytta, som från början vid bestämmandet av deras avlöning varit avsedd. Bolagsstyrelsen ser sig därför nödsakad att avsäga sig postförvaltningen vid stationerna Ludvigsborg och Fulltofta, för såvitt inte det anslagna arvodet kan höjas till belopp, tillräckligt stort, att avlöna ett kvinnligt biträde åt banvakterna vid skötandet av postgöromålen, eller, för exempel 250 kronor årligen, enär ett dylikt arvode utgår åt järnvägstjänstemännen vid Gerds Härads Jernväg med lindrigare posttjänstgöring"*.

Det 3 sidor långa brevet remitterades till postinspektören i Malmö, som på grund av vissa mellankommande omständigheter inte kunde avge sitt svar förrän den 19 februari 1893. Efter en återblick på bl a konstaterad omsättning vid de berörda stationerna och sammanfattning av tillämpade regler fann sig postinspektionen *"bära ödmjukast tillstyrka, att arvoden för poststationsföreståndarna i Fulltofta och Ludvigsborg pr år höjas till 240 kr och skulle härigenom givas bättre tillfälle att, ehuru sådant ej kan anses behöva tillhöra Postverket, för järnvägen på sätt och vis något utjämna den förlust, som uppkommit för densamma, genom att mot vad den påräknat, ej postiljon medföljer tågen"*.

Vidkommande åter den ifrågasatta ersättningen för fackets överflyttningar i Höör och Hörby allt efter som lokomotiv- eller ångvagnståg omväxlande använde, har postinspektionen funnit sig ej kunna tillstyrka bifall härtill, men får postinspektionen, efter den överläggning undertecknad denna dag hållit med bemälde Krook samt tf postmästaren i Hörby, ödmjukast hemställa, att järnvägen, mot åtnjutande från Postverket av liknande ersättning som nu utgår till den nuvarande posttransportören i Hörby, eller 25 kronor i månaden, måtte övertaga besörjandet av posttransporterna i Hörby mellan järnvägsstationen och postkontoret, och frånträder järnvägen i så fall alla anspråk på ersättning för fackets omflyttningar likasom länsman Krook ock förklarar sig villig att i järnvägens tjänst,

till fullgörande bland annat av dessa bestyr, antaga den person, som nu fullgör posttransporterna från och till postkontoret i Hörby, och vilken till dessa göromål, enligt vad bemälde tf postmästare upplyst, därtill visat sig särdeles lämplig, vadan han efter detta kronolänsman Krooks uttalade löfte förklarar sig låta sina uttalade betänkligheter mot järnvägens besörjande av posttransporterna helt och hållet förfalla".

Man tycker sig kunna läsa åtskilligt mellan raderna i detta aktstycke, bl a ett visst motsatsförhållande mellan tf postmästaren och kronolänsman Krook, men också en viss grad av god personalpolitik genom att Anders Österberg inte blev utan anställning på grund av att järnvägen övertog ansvaret för de lokala transporterna i Hörby. Poststyrelsen beslöt den 26 februari 1883 med viss justering att bifalla framställningen.